

enoglasno, da se priobči pojasnilo o tej zadevi, in da se izvršitev tega sklepa izroči predsedniku.

Svetec reče, naj se to zgodi, toda stori brez osebnih napadov.

Potem se prestopi k volitvam.

Dosedanji predsednik dr. Costa prosi, da se naj voli zdaj drugi prvosednik, on odstopi od prvosedništva, ker ima zaradi tega trpeti toliko javnih napadov in psov; ker se tako grdo in nesramno piše o njem, naj se toraj voli za prvosednika sposobnejši mož od njega, ker to bo tudi gotovo na korist Matici, kajti on je v vseh rečeh odločen in prav ta lastnost mu dela toliko nasprotnikov.

Dr. Bleiweis pravi blizo tako-le: Predno gremo k volitvi, stavim predlog, naj se sl. odbor zahvali dosedanjemu prvosedniku za njegovo nevtrudljivo delovanje, katero mu mora vsak nepristransk človek priznati. Gosp. dr. Costa ni bil le prvosednik sl. Matice, ampak on je bil tudi med delalci eden prvih. Zgodovina slovenske Matice nam kaže, da je on pri začetku Matice najbolj deloval, da se je Matica na trdne in krepke noge postavila. Dr. Costa ni bil le prvosednik, ampak tudi večletni vrednik Matičnih „Letopisov“. Tako delo je pa gotovo silno težavno. Ni bil pa tudi samo vrednik, temveč tudi pisatelj; njemu se imamo zahvaliti, da imamo Slovenci bibliografijo slovenskih knjig, zadnja leta izišlih. On tedaj zasluži odborovo živo zahvalo. Zatoraj predlagam, sl. odbor naj izreče zahvalo dr. Costu za njegovo veliko delavnost, s katero se že več let žrtvuje slovenski Matici. Ta zahvala bi se najbolj pristojala gosp. prvosedniku, ako bi odbor „per acclamationem“ zopet volil dr. Costo za svojega predsednika. Al ker jaz nočem nobenega odbornika terorizirati, zato stavim le predlog, naj sl. odbor izreče zahvalo dr. Costi in volitev naj se potem vrši po listkih.

Dr. Costa pravi, da on tega predloga o zahvali ne more dati na glasovanje.

Dr. Vončina pravi, da on kot podpredsednik stavi ta predlog na glasovanje, ker ga predsednik ne more sam staviti. (Se soglasno sprejme.) Odborniki izrečejo g. dr. Costu svojo zahvalo s tem, da se vzdignejo in mu izrečejo: „živijo!“ Dr. Costa se zahvali.

(Volitev na listke se vrši.)

Oddanih je bilo 20 listkov. Skrutiranje se izroči Svetcu in Lésarju. Dr. Costa dobí 17, dr. Razlag 1, dr. Vončina 1, prof. Šolar 1 glas.

Dr. Costa po tem takem za predsednika izvoljen, prosi, da se mu dopusti pomislek do konca seje, da potem pové, ali prevzame predsedništvo ali ne.

Pri volitvi dveh namestnikov je bilo oddanih 20 listkov. Dr. Vončina dobí 19, Kozler 11, Razlag 3, Šolar 6 glasov. Prva dva sta toraj izvoljena za namestnika predsednikova.

Dr. Costa nasvetuje, naj se za blagajnika naprosi zopet gosp. dr. Zupanec.

Dr. Zupanec prosi, da bi njega ne volili in nasvetuje gosp. Iv. Vilharja.

Na to predlaga g. Lésar, naj se dr. Zupanec voli per „acclamationem“. To se zgodi.

Dr. Zupanec pravi, da nikakor ne prevzame zaradi mnogih opravil te volitve in predlaga, naj se Iv. Vilhar voli „per acclamationem“. — To se tudi zgodi. Ivan Vilhar prevzame ta posel.

Za pregledovalca društvenih računov se „per acclamationem“ izvoli dr. Zupanec; za ključarja se izvolita dr. Strbenec in Fr. Sovan.

V gospodarski odsek so voljeni Iv. Vilhar, Fr. Sovan in dr. Zupanec.

V odsek za izdavanje knjig so voljeni dosedanji udje dr. Bleiweis, Costa, Lésar, Marn, Pleteršnik, Šolar,

Vavrù, Žakelj, Tušek, dr. Razlag, dr. Krek in Trstenjak; k tem se še privzameta dr. Strbenec in Tomšič.

V odsek za narodno slovstveno blago so izvoljeni vsi dosedanji udje: Marn, Svetec, Šolar, dr. Krek, Trstenjak, Praprotnik, Pleteršnik in Žakelj.

Prof. Marn poroča, da je pooblaščen od gosp. Zupana, kateheta v Kranji, da izreče, naj bi Matica slovstveno zapuščino Sim. Jenkovo izročila bratu ranjcega pesnika ali pa vsaj kmalu rešila to stvar.

Dr. Costa pravi, da se bo odseku (dr. Krek, Trstenjak, Šolar) pisalo, naj reši to zadevo. (Odbor pritrdi.) Po predlogu prof. Marna se sklene, Jenkovo zapuščino izročiti tistim, ki so jo Matici dali, in jim nasvetovati, da jo prepusté bratu Sim. Jenkota.

(Konec prihodnjič.)

Deželni zbori.

Deželni zbor kranjski.

Deželnega zbora druga seja bila je v četrtek 7. novembra. Po branji zapisnika zadnje seje v slovenskem in nemškem jeziku pritrdi zbor nasvetu glavarjevemu, naj se vprihodnje le en zapisnik bere, in to enkrat samo slovenski, in enkrat samo nemški. Pred obravnavo zadev, katere so bile na dnevnem redu, izroči dr. Zarnik prošnjo več občin na Dolenskem zaradi naprave nove ceste čez Lipinsko bukovje in ne čez Wagensperg; dr. Bleiweis pa peticijo mnogo Vrhničanov o zadevi zadnje volitve občinskega zastopa in pa vlogo več Vrhničanov, ki zadeva c. k. okrajnega sodnika na Vrhniku, g. Muleja, ki se ne le s sodniškim poslom, ampak zelo tudi z raznimi obrtnijami peča. Te peticije se izročé peticijskemu odseku v poročanje. Potem se pričnó volitve. Volili so se v finančni odsek gospodje: dr. Jan. Bleiweis, dr. Costa, Dežman, Irkič, Kromer, Murnik, dr. Poklukar, Savinšek in V. C. Supan; v peticijski odsek gospodje: grof Barbo, Pintar, dr. Razlag, grof Thurn in dr. Zarnik; v odsek za poročilo o delovanju deželnega odbora gospodje: Apfaltrern, Kozler, Langer, Fr. Rudež, Svetec, Tavčar in dr. Zarnik; v šolski odsek gospodje: Apfaltrern, Bleiweis, Costa, Dežman, Grabrijan, Svetec in Toman; v občinski in cestni odsek gospodje: Apfaltrern, Costa, Dežman, Kotnik, Kromer, Murnik, Razlag, Karol Rudež in Zagorec. — Poročilo o delovanju kranjskega deželnega odbora od 30. avgusta 1870. leta do 14. septembra 1871. leta se izroči dotičnemu odseku v obravnavo in poročanje; — vladni predlog z načrtoma postav o uravnavi pravnih razmer učiteljstva in o uravnavi napravljanja, zdrževanja in obiskovanja javnih ljudskih šol vojvodine kranjske, in v zvezi s to predlogo zadevajoče poročilo deželnega odbora se izroči šolskemu odseku; — vladni predlog, s katerim se razglašajo določbe o posredništvih (miriteljstvih) v poravnano skušnjo med strankami, katere so v prepiru, se izroči občinskemu odseku; — predlog deželnega odbora „letna plača za služabnika pri sekcijah, ki pa v prostih urah mora opravljati tudi službo pisarniškega služabnika, se povikša od 200 na 300 gold., in kakor družih deželnih služabnikov se tudi ta izreče za stalno s pravico do petletnic“ — se brez debate sprejme; — poročila deželnega odbora: a) s katerim se predložé proračuni zakladov različnih ustanov za leto 1873. in računski sklepi za leto 1871, b) proračun normalnega šolskega zaklada za leto 1873. in računski sklep za leto 1871., in c) o nujni potrebi, da se poseben oddelek deželne posilne delalnice začasno prepusti v porabo norišnice, se izročé finančnemu odseku.

Dr. Razlag potem utemeljuje svoja predloga: a) za prošnjo do Njegovega Veličanstva za pomilostenje 59

prebivalcev vasi Studor in Stare fužine na Bohinskem, ki so bili obsojeni hudodelstva ustaje po §§. 68. in 69. kaz. zakonika, in pa b) za sestavo posebnega gospodarskega odseka 7 udov, kateri bodo o predstojećih premembah Jelovce poročal.

Prvega blizo tako-le: Razloživši privatnopravne razmere zastran gozdov navaja govornik, da so bili od nekdanj lastnina vasi Studora in Stare Fužine. Pri obravnavi zastran odveze zemljiških in gozdnih bremen je vprašanje prišlo na vrsto, kdo da je lastnik teh gozdov. Razun prebivalcev navedenih vasi zahtevala je lastnino tudi obrtniška družba Kranjska ter grajščina Blejska; poslednja je pozneje odstopila od zahtevanja lastnine in vprašanje zaradi lastnine je ostalo le med Studorom in Staro Fužino, ktera je v rokah obrtniške družbe. Vpeljal se je provizorij (začasni stan), dokler se ne doženejo lastninske pravice, in ta provizorij je nadzorovanje izročil obrtniški družbi in Blejski grajščini. Ko je obrtniška družba sama prva prelomila predpise provizorija, so se vaščani — ne poznavši pomena provizorija in nevedši, kake pravice imajo privatni zapriseženi gozdarji — podali v gore in priženejo fužinske gozdne čuvaje k županu v Srednji Vasi. To je bilo prvo kaznjivo dejanje. Drugo in tretje je bilo to, da so se vaščani pozneje najpred c. kr. okrajnemu komisarju, in potem še c. kr. okrajnemu glavarju zoperstavili, obrtniške gozdarje vpeljati. Ker ljudje niso postopali s hudobnim namenom, temveč v svoji nevednosti, ker so sicer trezni, delavni, varčni ljudje, ker so sodnije same mnenja, da je veliko vzrokov za pomiloščenje obsojenih, pristaja gotovo sl. deželnemu zboru, da se obsojeni za popolno pomiloščenje priporočajo Njegovemu Veličanstvu.

V drugem predlogu govornik razodeva obširno razmere Jelovice, ki je, kar se tiče visokih črnih gozdov, večidel lastnina gorskega erara. Bati se je, da ne bi se ta del Jelovice prodal kakemu podvzetniku, da bi on posekal gozde in da bi potem nastal Kras, treba bode izreči, da naj gorski erar nekaj gozda prodá tudi posestnikom bližnjih kmetij in fužin, naj obrtniška družba kupi tudi neke kose, naj se obrtnija in kmetovalstvo razvija vzajemno. Ali da bi le nekteri podvzetniki gozd kupili, in deželi na škodo vse drevje posekali, domači ljudje pa ne bi mogli kupiti za ravno toliko plačilo za svoje gozdarstvo potrebnih kosov, temu bi se moralo v okom priti, toraj naj se izvoli poseben gospodarski odsek, kateri bode reč pretresoval in nasvete stavil. — Zadnja točka dnevnega reda: volitev enega uda c. k. deželne komisije za uravnavo zemljiškega davka namesto gosp. Andreja Brusa eventuelno enega namestnika — se odloži, ker je treba, da se poslanci prej pogovoré o za to sposobni osebi, kar pa iz lahko umljivih vzrokov ni precej mogoče.

Tretja seja deželnega zbora bila je v ponedeljek, 11. novembra. — Deželni koncipist g. Pfeifer bere zapisnik zadnje seje v slovenskem jeziku, potem naznani deželni glavar, da se 4 gospodje poslanci ne morejo vdeležiti današnje seje. — Poročila deželnega odbora: a) o stanju opravil zemljiške odveze na Kranjskem, b) proračun za leto 1873. in računski sklep za leto 1871. zaklada zemljiške odveze, in c) računski sklep za leto 1871. in proračun za leto 1873. gledališnega zaklada, se izročé finančnemu odseku; — poročili deželnega odbora: a) o imenovanju dr. Jan. Mrhal-a za uda deželnega šolskega sveta, in b) načrt postave o uravnavi doneskov in zapuščin za normalni šolski zaklad se izročite šolskemu odseku; — poročila deželnega odbora: a) o ločitvi vodstva od upravnistva deželnih dobrodelnih naprav, b) zaradi ustanovitve službe deželnega inženirja, in c) proračuni za leto 1873. deželnega, bolnišničnega,

porodnišničnega, najdenišničnega, norišničnega, deželno-kulturnega zaklada, in zak'adov deželne delalnice in za zidanje norišnice, ter računski sklepi imenovanih zakladov za leto 1871. se izročé finančnemu odseku. Na to se volijo v gospodarski odsek gospodje: Razlag, Pintar, Poklukar, Murnik, Thurn, Kromer in Horak.

Deželni zbor koroški.

V tem zboru je deželni glavar ustavoverce tolažil, da letos ne bode treba „junaško zagovarjati ustavo“, kakor lani pod Hohenwartom, kajti zdajci ustava stoji na trdnih nogah“. (Kdo se smeja?) Prof. Einspieler je ponovil predlog, naj bi se vsaj posnetki iz zborovih zapisnikov slovenskim občinam na Koroškem ne dajali samo v nemškem, ampak tudi v slovenskem jeziku, kateri je postavno priznan za drugi deželni jezik. Vtrjevaje svoj predlog se je prof. Einspieler obrnil na pravico deželnih poslancev in ravnopravnost. Al nemčurstvo v tem zboru je tako silno, da predlog njegov še celó toliko podpore ni našel, da bi bil prišel na glasovanje! In taka skupščina si upa trditi, da „ustava stoji že na trdnih nogah!“

Deželni zbor goriški.

V začetnem govoru je deželni glavar grof Coroini v laškem in slovenskem jeziku pozdravil poslance. Obrnivši se do slovenskih poslancev je med drugim rekel: „Naša domovina je podobna hiši, v kateri prebiva več bratov, med kterimi nastane kakošenkrate prepir; pa to nič ne dé, v bistvenih rečéh so vendar-le edini; nadjati se je, da bratovska ljubezen tudi med našimi zborniki mrzenje prežene“. — Homatij zastran rabe slovenskega jezika — piše „Glas“ — menda letos ne bo. Čemu tudi? vsaj Lah! dobro vedó, da Slovenci se ne morejo svoje pravice odpovedati.

Deželni zbor štajerski

je začel Kaisersfeld z ogovorom, v katerem ni mogel strasti svoje brzdoovati, da ne bi bil veselja izrazil, da se je „decemberska ustava“ ohranila v kljub nevarnostim. Najvažnejši obravnavi pa bode napravile poročili manjšine in večine deželnega odbora o prenatrdbi občinske postave, ktere se je glavar spominjal v svojem govoru. Od slovenskih poslancev sta bila nazoča le dr. Srnec in dr. Vošnjak; pl. Adamovič je prosil odpusta za tri tedne. — To je naredil v 2. seji tudi dr. Dominkuš, kteremu se je dovolil dopust na 14 dni zaradi nujnih opravil. Bralcem „Novic“ znani renegat dr. Wretschko in drugovi njegovi so podali predlog, naj se postava v realnih šolah prenatrdi tako, da bode francoski jezik obligaten predmet za vse učence. — V 3. seji se voli odbor 7 udov za predlog o ravnanji z ubogimi, o reformi cepljenja kóž in druge zdravstvene naprave zadevajoče predloge, v katerem Slovenci niso zastopani. Walterskirchen interpelira vlado, kaj misli storiti takrat, kedar krščanski nauk v ljudski šoli ne učé od ordinariata imenovani duhovni, ampak kaka druga oseba.

V Českem, Moravskem in Bukovinskem zboru

se federalisti ne vdeležujejo zborovanja deželnih zborov, ker jih imenujejo nepostavne. Ustavoverci so zadovoljni tudi s koscem deželnega zbora zato, ker so v večini — za zdaj. — V deželnem zboru na Dunaji in v Pragi, kjer so ustavoverci per excellence domá, so vže začeli jezdití moderno kljuso, ki se imenuje „sprememba volitev“. Žalibog, da še zdaj ne vedó, akoravno se že dolgo s tem pečajo, kako bi to premembo napravili, da bi šli poslanci na limanice, ter privolili, da bi se še lože delale postave brez zastopnikov večine avstrijskih prebivalcev.

Deželni zbor Tirolski.

V Innsbuku se je deželni zbor začel kakor drugod. Vže v 2. seji pa so dobili ustavoverci dokaz, da federalisti v Tirolskem zboru hočejo strogo postopati na postavnih poti ter ministerstvu dokazati, da ni pravo, ako se enostransko vlada. Povod temu je dalo izključenje teologične fakultete vseučilišča v Innsbuku pri volitvi rektorja vseučiliščinega, kateri ima virilni glas v deželnem zboru. Vprašalo je zategadelj 30 poslancev vlado: kako to, da se je volil rektor iz juridične fakultete, akoravno je letos na vrsti teologična; ker dotični ministerski ukaz ni postaven, zato protestu jejo proti temu in vprašajo vlado, ali misli in kako misli ona ta prestopek postave popraviti. Konečno žugajo z izstopom iz deželnega zbora, ako v 8 dneh ne slišijo zadostilni odgovor vlade ali če se profesorju Ullmanu kot rektorju juridične fakultete dá prilika, obljubo poslansko storiti. — Cesarski namestnik grof Taaffe odgovori, da deželni zbor nima pravice to razsojevati, in da se bode o tej zadevi na ministerstvo obrnil. Ullman, že v zboru pričujoč, govori, naj bi se mu pustilo obljubo storiti; deželni glavar pravi, da ne dovoli. Cesarski namestnik — molči. — S tem so se ministerstvu napravile velike zapreke, in vsa Cisaljtanijska gleda zdaj v Innsbruk, kako se bode ondi rešil ta klobčič. Ustavoverski časniki pihajo kakor gadje. Mi čestitamo vrlim Tirolcem.

Deželni zbori šlezki, solnograški, Tržaški in Vorarlberski
so se začeli z navadnimi formalitetami.

Gališki deželni zbor

v prvi seji ni ne adrese ne resolucije predlagal, kakor se je pričakovalo. Al veselje ustavoversko, da so Poljaci vže vmirjeni in da se ne bodo upali zopet svoje tirjatve ponavljati, je šlo v drugi seji po vodi, kajti sprejet je predlog kneza Czartorisky-a za adresno, ki naj se pokloni cesarju.

Deželni zbor dalmatinski

se je v prvih sejah gibal v navadnih formah.

Dopisi.

Iz Tržaške okolice 8. nov. — Vzrok, da se je okolica tržaška s stražo vojaško zaprla, ni le bolezen na gobcu in parkljih, ampak menda neka druga nevarniša bolezen, vsled ktere je že poginilo mnogo živinčet. Uradni razglasi jo imenujejo „antrax, dysenteria typhica *) — živino začne namreč zelo gnati in kmalu je po njej. Okoli sv. Ane in Skedna najbolj razsaja, in enemu kmetu so v malo dneh poginile 3 krave in 2 vola. Tržaški listi od 7. novembra naznanjajo to-le: Zapazila se je bolezen 10. oktobra, in od tega dne do 22. oktobra je zbolelo 29 živinčet, 28 jih je poginilo, eno so pobili; — od 22. do 29. oktobra je zbolelo troje živinčet, dvoje je poginilo, eno in še drugih 24 sumljivih je bilo pobitih. — Natančneje bomo poročali v prihodnjem dopisu.

Okoličan.

Iz spodnje Idrije 8. nov. (*Mnogovrstne nadloge našega kraja.*) V 24. listu „Novic“ se je nekoliko povedalo, kako da se ubogim rudarjem v nemški Idriji godi in kaj jim preti; al še hujše se dela kmetom, posebno pa kar je kmetov županije spodnje Idrije; al od nobene strani se ne more tem ubogim revežem pomagati v prvič zaradi dela dveh novih cest, drugič zaradi strupenega smradu Idrijske fabrike in v tretjič zaradi vzetih mu starih pravic v cesarskem gozdu.

Od tega tretjega naj tu najpred govorimo. Naši posestniki so v cesarskem gozdu imeli staro pravico do drv in lesa; letošnje leto pa so tem revežem malo krajcarjev za servitutno odvezo spoznali, in s tem so odvezani za zmirom. Ali ni to huda nadloga? ali je to pravično? Če marsikak teh revežev po kaki nesreči ob svoje pohištvo in poslopje pride, bo moral vse v nemar pustiti in beračit iti, ker lesa imel ne bode, da bi poslopje si zopet postavil. Komisija je le na mapo gledala, a nič po gozdih: ali ima kmet v svojem deležu kaj smerekovega ali jelkovega lesa za poslopje ali ne. Bogatim so dovolj dali, da se niso tožili; revež pa revež ostane, ker nima, da bi tožiti mogel. Naš c. k. okrajni glavar gospod Ogrinc noče jim drugače pomagati, samo to jim pravi: če nimate lesa, le tožite, potem utegnate kaj dobiti. Al, kako bode tožil revež, ki z velikim trudom komaj toliko skupaj spravi, pa davek plača. Komisijski spisi kažejo, da na Vojskem, kjer so bolj bogati kmetje in sredi gozda, je komisija prvo delo začela in po pravici med 32 kmetov 21.466 gold. 60 kr. za odvezo dati spoznala. Iz tega se vidi, da komisija zna po pravici delati. Al Bogu bodi potoženo! Ko je komisija revnim kmetom v gornji Kanomlji razdelovat prišla, se je pa morala po povelji Idrijskih gospodov ravnati, kakor se to iz zapisnika vidi, ker gornja Kanomlja ima veliko manj gozda, in vendar je 16 kmetom le 4696 gld. 51 kr. za odvezo dati prisodila, na Karnicah 5 kmetom 739 gold. 28 kr., v srednji Kanomlji 31 kmetom 7471 gold. 42 kr. In od tega denarja bolj premožni, ki ima mlin in žago, dobí 1085 zato, ker sta njegov prednik in on popašniku bivša drevesa razrezala in prodala ter si lepe denarje pridobila, ostane toraj 30 kmetom še 6386 gld. 42 kr., ti pa imajo veliko manj gozda kakor na Vojskem. — V spodnji Kanomlji je spoznano 27 kmetov 6365 gold. 85 kr. Od tega denarja tudi dobí najpremožniši 1174 gold. 83 kr., čegar prednik je na njegovem posestvu drva sekal, da je mogel apno in opeko žgati za-se in na prodaj, kakor v Otalaže za cerkev, na Vojskem in v Tribušah za farovže itd., apno pa ces. kralj. rudariji v Idriji, s čemur si je lepe denarje pridobil, a vendar se še ni hotel za 1174 gold. 83 kr. podpisati, da so mu morali še 60 dreves za kozolec obljubiti; drugi revež pa, komur se je 75 gold. 99 kr. ponudilo, se je voljno podkrižal, ko mu je bilo rečeno, da, če ne vzame tega, znabiti da ne dobí nič. Kako da unemu za 1174 gold. 83 kr. ni bilo tako rečeno? Ali ni to dvojna mera, da se Bogu usmili. Po takem ostane še 26 kmetov 5191 gold. 2 kr. razdeliti, kateri nimajo v svojih gozdih nič smerekovega ali jelovega lesa za popraviljanje svojega poslopja. Na Vojskem sredi gozda dobí 32 kmetov 21.466 gold. 66 kr., v spodnji Idriji pa 5 občin z 79 kmeti, kateri imajo veliko manj lesa za poslopje, le 19.273 gold. 6 kr., tedaj za 2193 gold. 60 kr. manj, kakor na Vojskem. Tudi se mora opomniti, da na Vojskem dobí farovž 397 gold. 80 kr. in mežnarija 440 gold. 40 kr., v spodnji Idriji pa, kjer je stara cerkev, kateri je bila stara cerkev na Vojskem podružnica, in so jej zmirom dajali za cerkev, farovž in mežnarijo, sedaj nič več ne dobí. Kje tedaj — vprašamo — je ljuba pravica? ali pride kedaj v Idrijo ali ne?

Prihodnjič o Idrijskih cestah.

Iz Motnika konec oktobra. (Po naključni zakasnjeno.) Z letino smemo pri nas zadovoljni biti v vsacem oziru. Pšenica je tukaj po 3 gold. in 30 do 40 kr., nekaj zmirom draži kakor v Ljubljani. Z lesom se tako splošno trži, da se je bati, da ga čez kakih 50 let tudi za domače potrebe ne bo. Drva so seženi po 3 do 4 gold.; bukovne deske fanernice gredó zelo v Trst. Kaj

*) Črničica (antrax) ni turška kuga.